

## Dopisi in novice.

**Iz Šent-Jernej.** Pred kratkem smo končali v našem okraju šole. Pri nas je bila že 4krat skušnja, 18. januarja in 24. svečana pred c. k. deželnim šolskim nadzornikom, gospodom Raj. Pirkerjem, pred veliko nočjo veliki teden ponedeljek in 12. avgusta 1875 pred c. k. okrajnim šolskim nadzornikom gosp. Mih. Wurnerjem, in 13. sept. t. l. pa pred gospodom Viljemom Pfeiferjem, udom okrajnega c. k. šolskega sveta v Krškem, kot sklep šolskega leta. Bilo je vse sicer kot po navadi, samo da ni bilo drugih poslušalcev, razen dveh dijakov iz naše fare. Otrok se je nabralo mnogo, skoraj vsi razen tistih, ki so imeli bolezen v gerlu. Prišli so v šolsko sobo dvakrat, kajti obiskovalo jih je letos štiri sto in osem otrok — razen tistega, ko je na sv. Alojzija dan po slovesnem opraviilu sv. maše in razlaganju tega dneva v vinograd šel, ter s hlapcom na češnjo zlezel, in iz češnje na kol padel, ter se v stran zabodel in v pol ure umrl, ko mu je iz rane kri odtekl.

Otroci so odgovarjali, kolikor so mogli, trajala je skušnja od 9. ure do  $\frac{1}{4}$  na eno popoldne. Naš krajni šolski svet ni prišel k skušnji, ker so vis. čast. gospodje udje bili pri porotni sodbi v Rudolfovem, ali šli v Ljubljano na semenj, in tako zadržani, morala sva z gosp. Pfeiferjem sama biti —. Naš čast. gospod grajščak, obče čislani verli, in za napredek šole vneti gospod Karol Rudež je bil pri porotni sodbi v Rudolfovem, ter tako ni mogel priti k konecletni skušnji, sicer pa vselej rad pride, letos je pa meni, kakor vsa leta, kar sem tukaj, dal zopet 10 gld., da nakupim za šolsko mladost bukvic, in jih ko mine šolska skušnja, razdelimo med pridne obiskovalce šole, in tiste otroke, ki se dobro uče in lepo vedejo, doma, v šoli, po poti in drugod. Dobil sem bil 40 knjig za razdelitev, med njimi »Zlati orehi, oče Radecki, Medeni križ, itd.« od g. Giontinija v Ljubljani, prav izvrstne knjižice za mladost. Razveselil je pa tudi našo mladino verli g. Pfeifer, ter prinesel, ne šolska darila, ampak knjižice: »Umno kletarstvo, Domači zdravnik, Zlati vedež, Pesmarico«, okoli dvajset bukvic, da se razdele po šolski skušnji in slovesnosti med pridne otroke, kar se je tudi zgodilo; in šolski bukvarnici je podelil dva zvezka »Glasi Gorenjski« od pridnega in marljivega skladatelja, gosp. Andreja Vavkna, učitelja na Gorenjskem v Cerkljah, z obljubo še nekaj knjig poslati naši bukvarnici. Za vse to naj bo tukaj izrečena priserčna hvala in zahvala obema darovalcema!

Rekel mi je gosp. Pfeifer, da on ne bi bil v taki gnječi in vročini v šoli za učitelja, ter je otrok za 4 učitelje, in res je taka, zaradi tega je pa tudi že oskerbljeno za drugo učiteljsko moč, ravno kar je služba drugega učitelja s 500 gl. razpisana, ki se bode v kratkem izvolil. Ne ve se še, kje bode podučeval, pa bodo že naš za šolstvo zelo skerbni c. k. okrajni glavar, gospod Schönwetter, za to skerbili, da se prostor dobi, kajti želeli so še celo, da bi bili trije učitelji, pa krajni šolski svet, ki ni prenašel in nekaj na finance gleda, je sedaj le za drugega prosil. — Bo pa čez nekaj let še za tretjega, ko bodo financi bolj doma ostajali, da bo mogoče šolsko poslopje novo sezidati. Imeli smo v našem okraju večidel konecletne šolske skušnje. Zopet se spreminja, enkrat veselice, drugi pot skušnje, da se bolj spreminja; — in da zmirom ni jedno in isto. — Od naših privatnih zborovanj bi lahko kaj pisal, a sedaj si pa mislim: Srebro je, govoriti, a zlato molčati.

J. S.

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta dne 19. avgusta.* Perovodja je prebral rešene vloge in to se je vzelo na znanje. — Učni črtež kočevske giunazije za l. 1875/6 se je sprejel po nekaterih popravkih. — Prošnja nekega realca za

ponavljanje preskušnje iz krasnospisja in risanja se je vslišala. — Nekemu gimnazij. profesorju se je priznala tretja petletna doklada. Poročilo dež. nadzornika za hum. predmete o nadzorovanju c. k. višje gimnazije v Ljubljani se je na znanje vzelo in predložilo sl. ministerstvu. Učni črtež za vadnici na c. k. možkem in ženskem izobraževališču za l. 1875/6 se je odobril. — Poročilo dež. nadzornika za ljudske šole o nadzorovanju nekaterih šol v Račoveljskem okraju se je na znanje vzelo in c. k. okraj. šl. svetu se dali vsled tega potrebni ukazi. — Poročilo o ustanovitvi pripravljavnega tečaja na c. k. možkem izobraževališču se je predložilo slav. ministerstvu. Prošnja c. k. okraj. šl. sveta Logaškega za pripomoč k zidanju šole v Rovtah se je predložila slav. ministerstvu. — Prošnja nekega krajnega šolskega sveta, da se mu pregleda vplačevanje nekaterih doneskov za normalni šolski zavod se ni vslišala gledé na obstoječe postave v ti stvari. — Prošnja nekaterih občin, da se opuste sedanje šolske davščine, se ni vslišala. — V Kočevji se napravi dvorazredna dekliska šola s šolskim letom 1876/77 in c. k. okraj. šl. svetu v Kočevju se ukaže, da naj obravnave zastran enake šole v Ribnici prej ko prej spelje. — Na novo ustanovljeni šoli v Vrabčah bode šolska plača, začeniši od šl. leta 1876/7 po 400 gl. Letna plača na enorazrednih ljudskih šolah v Premu in na Colu in za drugo učiteljsko službo v Semiču bode s šolskim letom 1876/7 po 500 gl. — da se vrede ljudske šole v Spodnjem Semonu, v Verbovem, v Suhorji in da se razširi dvorazredna ljudska šola v Semiču se je sklenilo, da se pozivljejo dotični okrajni šolski sveti, naj tirjajo od pomnoženih krajnih šolskih svetov troškin prevdarek za letno plačo na omenjenih učiteljskih službah, in to naj o pravem času predlagajo. Poterdilo se je imenovanje dež. odbora za stalno vmestenje prvega učitelja na Verhniku, potem pa ono ljublj. srenjskega sveta za vmestenje dveh učiteljev in ene podučiteljice na novo vstanovljeni mestni dekliski šoli v Ljubljani. Rešile so se še nekatere prošnje za nagrado in seja se je končala.

**Iz Ljubljane.** Kakor je bilo naznanjeno, je zborovalo vdovsko učiteljsko društvo 23. t. m. Ob 8. uri bila je tiha maša pri sv. Jakobu, in ob 9. uri se je zbralo 29 udov pri Virantu v dvorani katoliškega društva, ker tu ni bilo najmanjših neprilicnosti, niti troškov zarad zborovanja. — Predsednik društva v. č. g. dr. Anton Jarec pozdravlja v prijaznem nagovoru navzoče. Blagajnik in tajnik prebira račun o dohodkih in troških, ki je bil zboru že većinomoma znan, in daje potrebna pojasnila. \*) — Društvo ima 65 udov, med letom je umrl 1 ud (J. Šot) in 1<sup>na</sup> na novo pristopil (Fr. Jurman iz Toplic pri Zagorji). — Pokojnine je dobivala: 1 vdova po 60 gl. (star prav.), 5 vdov po 50 gl. (n. pr.); a podpornine 3 sirote po 15 gl. in 3 po 12 gl. (st. pr.); a 10 sirot po 20 gl. (n. pr.). Na dolgu je 78 gl.; 2 uda sta dolžna za 2 leti po 6 gl., 8 udov za 1 leto po 6 gl., 2 uda za 1 leto po 4 gl. Bila je med letom le 1 odborova seja; navadne in manj važne reči so se reševale po okrožnicah. Pri odborovi seji 17. junija je bil g. Fr. J. za uda sprejet in g. J. U. se je posodilo 100 gl. pod tem pogojem, da naredi dolžno pismo za 124 gl. in da se odpove, za se in za svojo družino, vsaki podpori, dokler dolg ni plačan in da sedaj na enkrat odrajta letnino za 4 leto po 6 gl. in daje 5 odstotne obresti. — Preteklo leto se je vdovam in sirotam splačalo 711 gl., svota za bodoče leto, bode berž ko ne večja, ker na novo pristopi za izplačevanje še ena vdova s 4 sirotami. Letnina in vstopnina društvenikov ne zadostuje za podporo, jemati se mora nekoliko vselej iz obrest, ki donaša glavnica. —

**Sklepi.** — Prihodnjemu odboru se nalaga: Naj 'pozove una 2 uda, da plačata svoj dolg s 6 % obresti do konec leta 1875, sicer nehata biti uda temu

\*) V zadnjem listu „Uč. Tov.“ v računu pod št. 14 beri 53 kr. a ne 85 kr.

društvu. — Povdarjalo se je točno, da to ima veljati le za ta slučaj, pri teh 2 udih, sicer naj se pa strogo ravna po §. 10. dr. pr. Gsp. J., učenik v pokoji, prosi podpornine opiraja se na §. §. 12. 16. in 17. dr. pr. Prošnja se odreka, prosivec vživa popolne pokojnine, toliko kot 3 ljudski učitelji v djanski službi, tedaj se ne more prištevati onim, ki bi po §. 12. do društvene podpore pravico imeli, ker podporna se nikakor redno ne splačuje, sicer razpade vse premoženje i. t. d. Gsp. M. A. iz H. na Notranj. se dovoli izvanredne podpore 40 gl. a le v tem slučaju, ko je verjetno dokazal, da so njegove okoliščine, učit. plača in dr. res take, da je pomoči silno potreben. — Poslednjič se tudi sklene, da imajo v prihodnje neoženjeni udje ravno toliko vstopnine plačevati, kakor oženjeni, razloček ima biti v letnini, tedaj se ima dotičen §. 7. društ. prav. prenarediti, a letos se ne more zgoditi, ker se ni za časa gledalo na §. 26. dr. pr. V pregledovalce računov se volijo g. g. Govekar, Kogej in Kovšca. — V predsednika se voli per acclamationem dosedanji predsednik gsp. dr. A. Jarec, ki prevzame volitev. Zbor mu izrekuje zahvalo za njegovo požertovalnost in delavnost . . . , Močnik ostane blagajnik, isto tako ostane ves sedanjí odbor namrec: g. g. J. Borštnik, J. Čencič, Bl. Kuhar, And. Praprotnik, Fr. Praprotnik, Ivan Tomšič, le namest r. Šota stopi po večini glasov v odbor g. Fr. Govekar. — Zbor se konča ob 11. uri in pregledovalci zdajci pregledajo društveno premoženje in račune.

Precej za vdovskim društvom zboruje slovensko učit. društvo. Predsednik g. Feliks Stegnar pričujoče prijazno nagovori:

Slavni zbor!

častiti g. družabniki, mili tovariši!

V prvič mi je čast, predsedovati zbranemu učiteljskemu društvu, kateremu je lepa naloga, duševno podpirati slovensko ljudsko šolstvo. Res lepa naloga, toda reševali smo je vsak za se po svoji moči v ozkem delokrogu domače šole, v katero smo postavljeni, splošneje zvesto stanovske dolžnosti, nam odločene po postavi in po svoji vesti. Skupno delovanje društveno pa je na mnogo strani zajezeno, in te jezi predreti niti ne moremo, niti je ne smemo, vsaj veste, kaj se je žabi pripetilo, ko je vola videla, pa hotla biti tudi tako velika. Kar moremo v teh razmerah storiti, je edino: poterpeti, mirnim biti, v težavnem položaji vstrajati, naj bolj pa skrbeti za lasten napredek in omiko ljudstveno, da se javnost prepriča o našem blagem prizadevanji in mine sum podtaknjenega nam »rovanja« zoper vse dobro in pravo. Društveno delovanje more zdaj le biti koncentrirano v didaktično pedagogičnih vprašanjih, katera bi se dala v konferencah razpravljati. To bi bilo gotovo naj plodnejše za društvo; ker pa po enem kopitu ni moč, vsakemu čevljev prav narediti, tudi ni nadjati se onega zedinjenja v pitanjih, ki bi bila reševati za ljudske šole v mestih drugače, in za ljudske šole na deželi drugače, ker učitelji služimo eni temu, drugi pa drugemu. Pa ko bi tudi teh zaprek ne bilo, manjka nam materialne podpore, da bi mogli v to sverho delovati, manjka edinosti. Premišljevali smo mnogokrat, kako bi se dalo društvo povzdigniti, kako z delovanjem društvu več zaupanja pridobiti. Sredstev se je našlo mnogo, toda izpeljava se je kazala nemogoča, ker ima zadnjo besedo slavna deželna gosposka, oziroma vlada, pred katero smo gerdo počernjeni, kakor da bi ji hotli — Bog vedi — kakošno škodo delati, ter ji kratiti pravice. Nas učitelje vodi le blago načelo, deželi koristiti po vsi svoji moči, vpiraje se na zdrave pedagogične zakone. Obžalovati moramo toraj, da nas ne razumo in da smo osamljeni, ter odtergani od trupla, ki bi moral z vsemi udi bolj delati, nego kedaj, ko ljudski šoli ni bilo toliko važnosti podložene. Spominjajmo se

novih učnih črtežev, naših šolskih bukev in drugih literarnih potreb, koliko rodovitnega polja bi bilo treba skupno obdelovati. Toda ti nisi poklican, za plug prijeti, — ker bi zaoral! Pustiš ga toraj pri miru; pustimo ga vsi, nadejaje se, da postanejo časi nam prijaznejši! S temi poveršnimi potezami sem Vam, mili tovariši, narisal naš neizrečeno nevgoden položaj. Tak položaj je bil popred, tak, ali še slabše je zdaj. Za napredek unetemu pedagogu je to skoraj nesterpljivo, zato moramo obžalovati odstop gospoda Praprotnika, mojega mnogozaslužnega prednika.

Naše učiteljsko društvo ima nošiti velik križ, breme njegovo naj bolj zadeva mene, ki ste me izvolili, da pred Vami hodim, a priznati moram, da moje moči niso zadostovale prenašati to tezo, zato morda nisem dosegel, niti zaslužil zadovoljnosti častitih družabnikov.

Od Vas, mili tovariši, ki ste se žertovali, da današnji zbor počastite s svojo navzočnostjo, prosim toraj obsodbe ali pa odveze.

S to meni jako grenko izjavo Vas, častiti društveniki, priserčno pozdravljam ter prosim, da se blagovolite zaslüşati sporočilo tajnikovo in blagajnikovo. — V enakem smislu poroča tudi tajnik in blagajnik naslednje: Pret. leta je bil občni zbor 10. sept. Sklenili smo pravila prenarediti, in v odbor so bili voljeni g. g.: A. Praprotnik, Feliks Stegnar, Ivan Tomšič, France Govekar, M. Močnik, Ivan Lapajne, Blaž Kuhar, Jernej Čencič in France Gerkman. Ko je sl. vlada dne 11. oktobra pravila potrdila, konstituiral se je odbor in si volil predsednika g. F. Stegnarja, blagajnika in tajnika g. M. Močnika in knjižničarja g. Fr. Gerkmana. (Dalje.)

— Učit. društvo za slov. Štajer ima letošnji občni zbor v Celji, 5. okt., kakor je lanski občni zbor in letos pa odbor želel. — Vabljeni so kot gosti vsi slovensko-štajerski sobratje in učitelji sosednih dežel. — Zborovalo se bode v gostilnici »k belemu volu« v vrtni sobani. — V ponedeljek zvečer je skupščina, ki bode izmed nasvetovanih pitanj vprašanja za dnevni red odločevala. V torek 5. oktobra se začne glavni zbor ob 9. uri. Po končanem zborovanju bo v isti gostilni skupni obed. — Isti dan zvečer bo veselica s petjem. Na dnevnem redu glavne skupščine je: I. Društvene zadeve: 1. Nagovor predsednika; 2. Poročilo tajnikovo in blagajnikovo; 3. Volitev treh pregledovalcev računov; 4. Pogovor o prihodnjem društvenem delovanju; 5. določevanje društvenega doneska za prihodnje leto; 6. Določevanje društvenega sedeža za bodoče leto in kraja za prihodnji občni zbor. — 7. Volitev predsednika in 14 odbornikov. — II. Občne šolske zadeve. V razpravo so nasvetovana sledeča vprašanja: 1. Učni načerti za slovensko-nemške šole. 2. Čitanke za slovenske šole. 3. Kmetijstvo v narodni šoli. 4. Telovadba. 5. Disciplina. — Mi menimo, da ne bode nihče slovensko-štajarskih učiteljev 5. oktobra doma ostal, kajti naših starih gesel »v družbi je moč« in le v napredku našega šolstva je naša bodočnost ne smemo nikdar zabiti. —

— *Učiteljska spraševanja se začnejo letos 18. oktobra. — Prošnje se vlagajo c. k. spraševanski komisiji za splošne ljudske in meščanske šole do 11. oktobra, pozneje se vloge ne bodo sprejemale. Spraševanci naj pridejo 18. oktobra ob 8. uri zjutraj v prostore c. k. učiteljišča, da se začnejo pismeni izpiti.*

— Ljubljanske šole, ljudske in srednje so se začele 26. pr. m., kakor navadno s slovesno sv. mašo. 17. in 18. so bila sprejemna in ponavljavna spraševanja, tako da se je šola prav za prav začela še le 20. pr. m. — V I. mestno šolo, ki je sedaj v licealnem poslopiju, — 1. razred je pri tleh na nek-

danji Velki straži (Hauptwache) — se je oglasilo dosihmal 422 otrok, samo 4. razred ima dva oddelka, a drugi po jedni. V II. mestno šolo, sedaj v novem poslopju na Cojzovem grabnu v Krakovem, se je oglasilo dosihmal 527 otrok.

### Razpisi učiteljskih služeb.

**Na Goriškem.** Po sklepu c. k. pomnoženega okr. šolskega svetovalstva v Tolminu se razpisujejo s tem sledeče učiteljske službe in sicer:

1. Služba nadučitelja v Bovcu z letno plačo 500 gld. in opravilno doklado 200 gld. s prostim stanovanjem in poviševanjem plače po namenu deželne postave od 10. marca 1870 št. 18. — 2. Služba učitelja tudi pri šoli v Bovcu z letno plačo 500 gld. in postavnim poviševanjem. — 3. Služba učitelja pri šoli na Livku z letno plačo 400 gld. s prostim stanovanjem in postavnim poviševanjem plače ali o pomanjkanji prosilcev s spričevalom učiteljske zmožnosti po namenu §. 38 derž. postave od 14. maja 1869 št. 62, služba podučitelja s postavno plačo 340 gld. in začasnim prostim stanovanjem.

Prošnje s potrebnimi dokazi sosebno s pričali o pripravnosti za učiteljstvo naj se uložijo naj dalje do 25. oktobra t. l. in sicer pri c. k. okrajnem šolskem svetovalstvu v Tolminu ali pri dotičnih krajnih šolskih oblastnjah in to, če so prošnje učiteljev, ki so že v službi, po poti predpostavljenih okrajnih šolskih svetovalstev.

C. k. okrajno šolsko svetovalstvo v Tolminu, dne 15. septembra 1875.

**Na Kranjskem.** V Šent-Vidu pri Ljubljani druga učit. služba, l. p. 400 gl., krajnemu šolskemu svetu do 20. oktobra. — Na Irazredni lj. šoli v Ratečah na Gorenjskem, l. p. 400 gl. in stanovanje, okrajnemu šolskemu svetu v Radovljici do 20. oktobra. — Na 2razredni lj. šoli v Trebnem služba nadučit., l. p. 500 gl., stanovanje; krajnemu šolskemu svetu do 30. sept. — Na 2razredni šoli v Dobropolji druga učit. služba, l. p. 400 gl., krajnemu šolskemu svetu do 10. oktobra. — Na Irazredni ljudski šoli v Krašnji učit. služba, okrajnemu šolskemu svetu v Kamniku.

Na 4razredni ljudski šoli v Škofjiloki učit. služba z l. pl. 500 gold. Prošnje za to službo, ali za drugo spraznjeno učit. službo s 400 gl., ako se učitelji naprej pomaknejo, krajnemu šl. svetu v Škofjiloki do konca oktobra t. l.

### Premembe pri učiteljstvu.

**Na Kranjskem.** Gsp. Joze Travnar, pom. učitelj na mestnih deških šolah v Ljubljani in spraš. uč. kand. g. Vincent Grum sta začasna podučitelja na mestnih šolah v Ljubljani. — Gsp. France Papler pride iz Polhovega Gradca v Borovnico, spraš. učit. kand. g. France Medič za drugega učitelja na Verhniko (zač.), g. Janez Geiger iz Studenca (Iga) k sv. Jakobu pri Savi (zač.). — Gsp. Janez Potrato spraš. učit. kand. za drugega učitelja v Moravče (zač.). — Gsp. Matej Kračman poprej zač. zdaj stalno v Žalni. — Gsp. Karol Kaligar gre za drugega učitelja v Mokronog; spraš. učit. kandidata: Gsp. Andrej Šest v Rateče (na Dolenj.) in g. Jakob Cepuder v Leskovec (oba zač.); spraš. učit. kandidat. gne. Emilija Gusl v Kersko, Marija Vesner v Kostanjevico in Amalija Regnard v Mokronog; — gna. Amalja Schorl je zač. učit. v Črnomlju. — Gsp. Jurij Adlešič je sedaj stalni naduč. v Vipavi, in g. Valentin Pin, dosihmal zač. na Verhniki pride v Šent-Peter pri Postojni (zač.); — spraš. učit. kand.: gni. Deziderija Lipold in Rozalija Gale zač. učiteljici v Idriji. — Spraš. učit. kandidata g. g. France Končan in Janez Sorčan prideta v Waldherjev zavod; g. g. France Staufer in Anton Žvokelj v Terbovlje na Štajarsko. G. Belč gre v pedagogij na Dunaj. Gsp. J. Majer je učitelj na lj. m. šolah.